

Vuxnas lärande 2003

SCB

Statistiska centralbyrån   Statistics Sweden

Adult Learning 2003

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
2003

Producent / Producer

SCB,
Programmet Utbildning
– arbetsmarknad
702 89 Örebro
e-post : ua@scb.se

**Synpunkter och kommentarer
på publikationen skickas till :**

ua@scb.se

Förfrågningar :

Annika Näsvall, SCB
019-17 60 84
annika.nasvall@scb.se

Omslag och grafisk form : Marit Jorsäter, SCB
Diagram: Ingalill Kwist, SCB

© **Statistiska centralbyrån**

**Om du citerar ur denna publikation, var god uppgi :
Källa : SCB, Vuxnas lärande 2003**

**ISSN 1652-1544
ISBN 91-618-1205-6**

Printed in Sweden

Förord

Livslångt lärande spelar idag en central roll för utformningen av utbildningspolitiken i Sverige samt inom eu och oecd. Vuxnas deltagande i utbildningar, kurser och andra lärande aktiviteter utgör viktiga beståndsdelar av det livslånga lärandet.

Utbudet av lärandeaktiviteter för vuxna i Sverige är både omfattande och mångfacetterat. Statistik om vuxnas lärande tas fram av flera myndigheter och inom scb av flera statistikprogram. Samtidigt finns det ett stort behov av en samlad översiktlig statistisk beskrivning av vuxnas lärande i Sverige.

Föreliggande publikation är den andra översiktspublikationen om vuxenutbildningen i Sverige. scb tar gärna emot synpunkter på innehållet för att förbättra publikationen inför nästa utgåva som beräknas utkomma år 2006. Framställningen av boken har möjliggjorts genom att *Utbildningsdepartementet* ställt resurser till scb:s förfogande.

Vid framställningen av boken har Ingegerd Berggren, Bengt Gref, Anna Gärdqvist, Marit Jorsäter, Kerstin Karlsson, Ann-Charlotte Larsson, Harald Theorin och Peter Öberg medverkat. Arbetet har letts av Annika Näsvall. Samtliga medverkande återfinns på scb.

Örebro, december 2003

Anna Wilén
Avdelningschef

Innehåll

3	Förord
5	Contents
6	Sammanfattning
8	Summary
10	Kapitel 1 Inledning
11	Vad är vuxnas lärande?
16	Kapitel 2 Befolkningens utbildning
17	Utbildningsnivå bland vuxna
24	Utbildning och sysselsättning
30	Kapitel 3 Rekrytering till vuxnas lärande
31	Stöd för vuxnas lärande från samhället
33	Kunskapslyftet
40	Studiemotiv och studiehinder
44	Kapitel 4 Deltagande i lärande aktiviteter
45	Deltagande i formell utbildning, kurser och studiecirklar
61	Formell utbildning
69	Kurser och studiecirklar
80	Självstudier
88	Kapitel 5 Omfattningen av vuxnas lärande
89	Den framtida omfattningen av vuxnas lärande
98	Kostnader för vuxnas lärande
110	Kapitel 6 Effekter av vuxnas lärande
111	Samhällsekonomiska effekter av vuxnas lärande
114	Effekter av vuxnas lärande på befolkningens utbildningsnivå
122	Effekter av deltagande i utbildningar
126	Kapitel 7 Internationella jämförelser
127	Befolkningens utbildningsnivå
128	Formell utbildning
135	Kurser och studiecirklar
142	Utbildning – arbetsmarknad
144	Kapitel 8 Utbildningar för vuxna
146	Formell utbildning
166	Kurser och studiecirklar
170	Bilaga: Definitioner och begrepp
172	Referenslitteratur

Contents

3	Foreword
5	Contents
6	Summary in Swedish
8	Summary in English
10	Chapter 1 Introduction
11	What is adult learning?
16	Chapter 2 Education in Sweden
17	Educational levels among adults
24	Education and employment
30	Chapter 3 Recruitment for adult learning
31	Societal investments in adult learning
33	Student counselling
40	Motives and obstacles for studies
44	Chapter 4 Participation in learning activities
45	Participation in formal education programmes, courses and study circles
61	Formal education programmes
69	Courses and study circles
80	Self-learning
88	Chapter 5 Scope of adult learning
89	The future scope of adult learning
98	Costs for adult learning
110	Chapter 6 Effects of adult learning
111	Socio-economic effects of adult learning
114	Effects of adult learning on the educational level of the population
122	Effects of participation in education programmes
126	Chapter 7 International comparisons
127	Educational level of the population
128	Formal education programmes
135	Courses and study circles
142	Education – the labour market
144	Chapter 8 Education programmes for adults
146	Formal education programmes
166	Courses and study circles
170	Appendix: Definitions and concepts
172	Reference literature

Sammanfattning

Deltagande i vuxnas lärande

Vuxnas deltagande i utbildningar, kurser och andra lärande aktiviteter utgör viktiga beståndsdelar av det livslånga lärandet. Begreppet livslångt lärande i dess helhet är lika stort som livet självt. Ett försök att begränsa begreppet till något mätbart innebär självklart en begränsning men också en möjlighet att se hur utbildning alltmer följer oss genom livet. I princip sträcker sig det livslånga lärandet från vaggan till graven.

Vuxna definieras i boken som personer i åldern 20–74 år och *lärande* som deltagande i lärande aktiviteter, både i mer reguljär utbildning och i det vardagliga lärandet.

En dryg tredjedel av den vuxna befolkningen var mellan hösten 2001 och 2002 i någon grad intresserade av utbildning som de inte hade möjlighet att delta i. Ju högre ålder desto mindre var intresset för att delta i utbildning. Kvinnor visade ett större intresse för utbildning än män oavsett utbildningsbakgrund och ålder. Nästan hälften av dem som var intresserade men förhindrade att delta i utbildning eller kurs uppgav tidsbrist på grund av arbete som studiehinder.

I Sverige har det bedrivits en långvarig satsning på vuxnas lärande, ett sådant exempel är kunskapslyftet som pågick mellan 1997 och 2002. Drygt 3,5 miljoner personer i åldern 20–74 år deltog i utbildningar, kurser och studiecirkelar under 2001, vilket motsvarade 59 procent av befolkningen i samma åldersgrupp. Den vanligaste typen av lärande aktivitet var personalutbildning, det vill säga utbildning som var helt eller delvis finansierad av arbetsgivaren. I personalutbildning deltog 43 procent av befolkningen under 2001. Deltagandet i lärande aktiviteter var högst bland yngre och avtog något med stigande ålder för att efter 55 år minska kraftigt.

Högutbildade personer deltog i högre grad i lärande aktiviteter än personer med gymnasial eller förgymnasial utbildning. Bland personer med förgymnasial utbildning

deltog 31 procent i lärande aktiviteter medan motsvarande andel var 80 procent för personer med eftergymnasial utbildning.

Sysselsatta personer i offentlig sektor deltog mer i lärande aktiviteter än sysselsatta personer i privat sektor. Nästan 90 procent av de sysselsatta inom landstingen deltog i utbildningar, kurser och studiecirklar.

Utbildningsbakgrund spelade roll för lärande som var organiserat av individen själv. Självstudier var mer vanligt bland högutbildade än bland personer med kortare utbildning, vilket också var fallet för det mer organiserade lärandet. Till skillnad från det mer organiserade lärandet fanns det inga större skillnader mellan kvinnor och män vad gäller självstudier.

Framtida deltagande

Enligt beräkningarna kommer det totala antalet helårstudierande att öka med närmare 90 000 fram till år 2015, från cirka 790 000 år 2001 till 878 000 år 2015. Ökningen kan framförallt hänföras till *grundläggande högskoleutbildning*, vilken beräknas öka från 268 000 till 379 000 helårstudierande

Till år 2020 beräknas antalet forskarstudierande ha ökat med cirka 50 procent jämfört med år 2001.

Antalet helårstudierande inom *personalutbildning* beräknas inte förändras nämnvärt i förhållande till år 2002.

Internationella jämförelser

Utbildningsnivån hos den svenska befolkningen är relativt hög vid en jämförelse med övriga oecd-länder. I Sverige hade 32 procent av befolkningen i åldern 25–64 år 2001 en eftergymnasial utbildning. Detta placerar oss på femte plats tillsammans med Finland.

I de nord- och nordvästeuropeiska länderna tillhandahåller företagen i mycket stor utsträckning personalutbildning samtidigt som dessa länder har ett stort utbud av formella utbildningar för de över 20 år. I Danmark och Sverige som ligger i topp inom Europa har mer än 9 av 10 tillgång till personalutbildning.

Summary

Participation in adult learning

Adult participation in education programmes, courses and other learning activities is an important component of lifelong learning. The whole concept of lifelong learning is equally as important as life itself. An attempt to limit the concept to something measurable is naturally limiting in itself, but also gives us an opportunity to see how education increasingly follows us throughout the stages of life. In principle, lifelong learning stretches from the cradle to the grave.

Adults are defined in the book as persons aged 20–74 and *learning* as participation in learning activities, both in more regular education programmes and in everyday learning.

Regardless of educational background or age, women showed greater interest for education than men.

Participation in learning activities was greatest among younger people and decreased slightly as age increased. After age 55, participation decreased dramatically.

Between autumn 2001 and 2002, slightly more than one third of the adult population was to some degree interested in education that they were not able to take part in. A decline in interest to participate was noticed as age rose. Nearly half of those who were interested but unable to take part in an education programme or course listed lack of time due to work as an obstacle.

For some time now, Sweden has invested in adult learning. One such example is the Adult Education Initiative that was carried out 1997-2002. In 2001, over 3.5 million people, or 59 per cent of all Swedes between the ages of 20 and 74 took part in education programmes, courses and study circles. The most common type of learning activity was staff training, i.e. training that is completely or partly financed by employers. 43 per cent of the population took part in staff training during 2001.

Highly educated persons took part in learning activities to a greater degree than persons with upper secondary or

compulsory education. Among those with only compulsory education, 31 per cent took part in learning activities while the corresponding share was 80 per cent for persons with post-secondary education.

Persons employed in the public sector participated more in learning activities than persons in the private sector. Nearly 90 per cent of those employed in county councils took part in education programmes, courses and study circles.

Education played an important role for learning that was organised by the individual himself. Self-learning was more common among highly educated persons than among those with lesser education. This was also the case with more organised learning. As opposed to more organised learning, there were no significant differences between women and men concerning self-learning.

Future participation

According to calculations, the total number of full-time students will increase by nearly 90 000 by the year 2015, from about 790 000 in 2001 to 878 000 in 2015. This increase is mainly due to *undergraduate education* which is expected to increase from 268 000 to 379 000 full-time students.

By 2020, the number of graduate students is expected to increase by 50 per cent compared to 2001.

The number of full-time students in *staff training* is not expected to change noticeably from 2002.

International comparisons

The educational level of the Swedish people is relatively high in comparison to other oecd countries. In 2001, 32 per cent of the Swedish population aged 25–64 had post-secondary education. This puts us in fifth place together with Finland.

Particularly in the northern and northwestern European countries, enterprises provide a great deal of staff training. These countries also have a wide selection of formal education programmes for people over the age of 20. In the leading countries of Denmark and Sweden, more than 9 out of 10 people have access to staff training.